

Brüssel, 26. veebruar 2025
(OR. en)

6350/25

SOC 80
EMPL 54
AG 18
COH 5
SAN 58

MÄRKUS

Saatja:	Eesistujariik
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Teema:	Euroopa poolaasta 2025: hõbepöördega seotud väljakutsed – stiimulid ja süsteemsed lahendused eakate vabatahtliku pikema tööelu edendamiseks – Poliitiline mõttevahetus

Delegatsioonidele edastatakse eespool nimetatud teemat käsitlev eesistujariigi suunisdokument tööhõive, sotsiaalpoliitika, tervise- ja tarbijakaitseküsimuste nõukogu (EPSCO) 10. märtsi 2025. aasta istungil peetava poliitilise mõttevahetuse jaoks.

Praegu on eakad sageli suures vaesuse ohus ning nende jätkuvat panust majandusse ja ühiskonda ei tunnustata täielikult. Alahindamine ja isegi diskrimineerimine või tõrjutus varjutab paljude eakate vanaduspõlve.

Kuigi 55–64-aastaste inimeste aktiivsuse ja tööhõive määr on alates 2009. aastast suurenenud, on see endiselt oluliselt madalam kui parimas tööeas töötajatel, eriti vanemaealistel naistel, mis tähendab, et sellises eas inimesi saaks veelgi rohkem tööhõivesse kaasata. Ka pikaajalise töötuse määr (12 kuud või rohkem) on vanemaealiste töötajate hulgas palju kõrgem kui muudes vanuserühmades. Eakate aktiveerimine võib aidata leevendada rahvastiku vananemise kahjulikku mõju ELi tööjõule ning oskuste ja tööjõu eeldatavat veelgi suuremat nappust. Et tegeleda nende konkreetsete tööhõivetõketega, millega eakad kokku puutuvad (näiteks vanuseline diskrimineerimine töölevõtmisel), on vaja kohandatud poliitikameetmeid. Tööhõivepoliitikas keskendutakse peamiselt nn tööealistele täiskasvanutele, mis piirab pensioniealiste juurdepääsu tööhõivevõimalustele ning täiskasvanuharidusele ja -koolitusele. Lisaks suurendab hooldusteenuste piiratud kättesaadavus eakate naiste mitteametlikke hoolduskohustusi ja mõjutab negatiivselt nende osalemist tööturul.

Üheks tööjõu vananemise probleemi lahendamise viisiks peetakse sageli digitehnoloogiat. Võib-olla oleks aga võimalik vajalike digioskuste ning uute tehnoloogiate juurdepääsetavuse, taskukohasuse ja kättesaadavuse tagamiseks rohkem ära teha, sest nende puudumine toob kaasa mitmeid probleeme, sealhulgas mõnede inimeste jaoks selge tõrjutuse ohu.

Lisaks eakatele mõeldud eriteenustele, nagu pikaajaline hooldus, on eakate haavatavuse vähendamiseks ja nende kaasamise edendamiseks vaja nende võrdset juurdepääsu tavateenustele. Rahvastiku vananemise käsitlemisel keskendutakse endiselt pigem kuludele, selle asemel et näha pikemat eluiga võimalusena, ja see pole enamiku valitsuste tegevuskavades ikka veel kuigi prioriteetsel kohal.

Riiklikes poliitikates tuleks vananemine ja asjakohased eakate tugimehhanismid integreerida sotsiaalsesse ja majanduslikku kavandamisse. Tööhõive, töötingimuste, tervishoiu, transpordi, eluaseme ja heaolu alastes poliitikameetmetes tuleks arvesse võtta eakate vajadusi. Need valdkondlikud eesmärgid tuleks integreerida ka laiematesse sotsiaalsetesse strateegiatesse.

Ka pensionisüsteemid võivad pikemale tööelule kaasa aidata, eelkõige võimaldades inimestel kombineerida pensionipõlve jätkuva kutsetegevusega või pakkudes rohkem stiimuleid pikemaks tööhõives osalemiseks. Muu hulgas tuleb arvesse võtta selliseid tegureid nagu varakult tööturule sisenevate ning füüsiliselt nõudlikku või ohtlikku tööd tegevate töötajate õiglane kohtlemine, tööelu kombineerimine pere- ja hoolduskohustustega, vajadus säilitada sissetulekut teenivate rühmade vahel ümberjaotamise võimalused ning kaitse karjäärikatkestuste korral.

ELi tasandil rõhutatakse nii nõukogu järel dustes, mis käsitlevad vananemise süvalaiendamist avalikus poliitikas, kui ka Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskavas ja Euroopa hooldusstrateegias, kui oluline on tagada, et vanemaealised töötajad ja eakad oleksid jätkuvalt aktiivselt kaasatud tööturule ja ühiskonda laiemalt. Sotsiaalse lähenemise suurendamiseks ja tugevama sotsiaalse Euroopa ülesehitamiseks on komisjon seadnud eesmärgiks kaasata 2030. aastaks tööhõivesse 78% eurooplastest. Paljud Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtted – alates juurdepääsust haridusele ja elukestvale õppele, võrdsetest võimalustest, sissetulekust ja pensionidest kuni pikaajalise hoolduse ja tervishoiu ning õiglaste töötingimusteni – on olulised aktiivse ja tervena vananemise seisukohast. Selle saavutamiseks peavad EL ja selle liikmesriigid jätkama investeerimist kvaliteetsetesse ja kaasavatesse töökohtadesse ning kõigi, sealhulgas vanemaealiste töötajate töötingimustesse.

Sotsiaalõiguste samba tegevuskava tulemusel on Euroopa Komisjon esitanud märkimisväärse hulga ulatuslikke sotsiaalvaldkonna algatusi, millest paljudel on otsene mõju eakatele. Euroopa oskuste tegevuskava hõlmab meetmeid, mille eesmärk on muuta koolitusvõimalused elukestva õppe perspektiivi silmas pidades paindlikumaks ja vananeva ühiskonna vajadustele vastavaks. Valmisolek muutusteks ja nendega toimetulek vananeva ühiskonna kontekstis on ka üks ELi töötervishoiu ja tööohutuse strateegilise raamistiku 2021–2027 prioriteete.

Demograafilised muutused seavad meid silmitsi uute väljakutsetega ja eeldavad muu hulgas pikemat tööelu. Neile väljakutsetele reageerimiseks mõeldud poliitilistes meetmetes tuleb arvesse võtta rahva rahulolematust pensioniea tõstmise ettepanekutega ning otsida seetõttu võimalusi vabatahtliku tööturul osalemise positiivseks stimuleerimiseks. Esiteks peame kõrvaldama tõkked, mis takistavad vanemaealistel töötajatel praegu tööturule jääda, ja pakkuma kohandatud lahendusi, et tagada tööelu kõrge kvaliteet. Nii liikmesriigid kui ka Euroopa institutsioonid peavad võtma kasutusele lähenemisviisi, mis võtab arvesse elukäigu reaalseid asjaolusid ja tööhõive mõju inimese elule, kasutades ära eakate kogu potentsiaali ning nende kogemusi tööturul ja ühiskonnas. Mõned kavandatud meetmed liiguvad õiges suunas, näiteks pööratakse suurt tähelepanu elukestvale õppele.

Võttes arvesse tööturu heterogeensust, sealhulgas sektorite, kutsealade, töökohtade ja lepingute mitmekesisust, peaksime tegema kindlaks poliitikameetmed ja tavad, millega vanemaealisi töötajaid võimestada.

Kuigi paljud avaliku poliitika meetmed, mis võivad aidata eakaid võimestada, kuuluvad peamiselt liikmesriikide pädevusse, mõjutab rahvastiku vananemine märkimisväärselt tööjõupakkumist ja avaliku sektori rahanduse pikaajalist jätkusuutlikkust. Seega on tegu väljakutsega, millele tuleb pöörata tähelepanu majandus- ja tööhõivepoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta raames. Seoses sellega on oluline rakendada terviklikku lähenemisviisi, pannes võrdselt rõhku poliitikameetmetele, mis toetavad aktiivsena vananemist, tööelu vabatahtlikku pikendamist ja eakate võimestamist ühiskonnas.

Viimastel aastatel on EL palju muutunud ning kohandanud oma poliitilisi prioriteete vastavalt eesseisvatele väljakutsetele. EL on kindlalt otsustanud tagada oma kestliku heaolu ja konkurentsivõime, tugevdades samal ajal sotsiaalset turumajandust ning kaitstes oma suveräänsust, majandusjulgeolekut ja ülemaailmset mõju.

Liikmesriikide majandus- ja tööhõivepoliitika koordineerimise keskse mehhanismina tagab Euroopa poolaasta raamistiku vajalike investeeringute ja reformide tegemiseks. Euroopa poolaasta raames tehakse jätkuvalt kindlaks sotsiaal-majanduslikud probleemid ja antakse suuniseid nende lahendamiseks vajalike poliitikameetmete kohta, et suurendada ELi konkurentsivõimet, kestlikkust ja sotsiaalset õiglust.

2025. aasta Euroopa poolaasta eesmärk on muuta EL konkurentsivõimelisemaks ja tulevikukindlamaks, toetades liikumist rohelise, digitaalse, kaasava ja vastupanuvõimelise majanduse poole.

Seni on Euroopa poolaasta raames analüüsitud vananemisega seotud väljakutseid ja osaliselt ka vanemaealiste töötajate potentsiaali, soovitudes luua rohkem koolitusvõimalusi ja töökohti tervishoiu- ja pikaajalise hoolduse sektoris, mis on vajalik, et vastata rahvastiku vananemisega seotud kasvavale nõudlusele hooldusteenuste järele, ning vaadeldes ka seda, kui oluline on integreerida vanemaealised töötajad tööturule, et reageerida oskuste ja tööjõu nappusele. Poolaasta raames võiks aga veelgi enam esile tõsta, et eakad on oskuste, kogemuste ja potentsiaaliga tööjõuressurss, ning panna rohkem rõhku tervise parandamisele või tervena elatud aastatele. Arvesse tuleks võtta madalat eakate tööturul osalemise määra ja selle põhjuseid.

Pidades silmas ELi hooldusstrateegiat (2022) ja taskukohasele kvaliteetsele pikaajalisele hooldusele juurdepääsu käsitlevat nõukogu soovitusi (2023), milles mõlemas kinnitatakse poolaasta rolli strateegia elluviimisel, oleme seisukohal, et tähelepanu tuleks pöörata tervishoiu- ja pikaajalise hoolduse alastele poliitikameetmetele, mis lähtuvad patsiendikesksest vaatenurgast. Euroopa poolaasta raames tuleks jätkuvalt arvesse võtta ka eakate, eriti eakate naiste vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse määra ELi tasandil. Elukestva õppe ja oskuste valdkonnas võiks mainida eakate vähest osalemist täiskasvanuhariduses.

Kui meie eesmärk on suurendada jõupingutusi, et edendada vastupanuvõimelist majandust ja sotsiaalset kaasatust, siis peame kaaluma, kuidas me soovime, et Euroopa poolaasta raames analüüsitaks avalikku rahvastiku vananemise poliitikat üldises plaanis ja täpsemalt positiivseid stiimuleid pikemaks tööeluks, ning andma liikmesriikidele vastavalt soovitusi.

Eeltoodut silmas pidades kutsuti ministreid üles väljendama oma seisukohti järgmistes küsimustes.

- 1) *Milliseid poliitilisi stiimuleid Teie riik kasutab pikema tööelu edendamiseks?*
 - 2) *Kas Teie arvates pööratakse Euroopa poolaasta raames juba piisavalt tähelepanu vananemisega seotud väljakutsetele ja võimalustele või tuleks mõnele neist rohkem tähelepanu pöörata (kui, siis millistele)?*
-